

Σηκώνω το κεφάλι και βλέπω εκεί ψηλά. Μερικά σπιτάκια πνιγμένα στο χιόνι... Μια – δύο καπνοδόχες αχνίζουν. Σε πιάνει δέος καθώς σκέφτεσαι ότι εδώ, που τώρα είναι ασφαλτος, μετά την Άνοιξη θα είναι νερό που θα φτάνει μέχρι εκεί πάνω.

Κάτω κυλά ήσυχος τα νερά του ο Αλιάκμονας, το ποτάμι που θα πνίξει τη Νεράϊδα.

Πλησιάζουμε στα πρώτα κτίσματα της Νεράϊδας. Είναι η Αγία Βαρβάρα και το σχολείο. Δεν λειτουργεί η εκκλησία πια.

Έτσι παραμένουν οι υπόλοιποι «αλειτούργητοι και ακοινώνητοι», όπως μου είπε η γιαγιά Έλενη.

Σταματάμε εκατό μέτρα πιο πάνω. Εδώ είναι το μπακάλικο, που είναι και καφενείο και φαρμακείο και αίθουσα «διασκέψεων» του χωριού. Μια μικρή σόμπα «σπάει» το κρύο που μπαίνει από τις χαραμάδες.

Ο Χαράλαμπος Κωνσταντινίδης είναι ο μπακάλης, καφετζής, «φαρμακοποιός» κτλ. Του χωριού. Μας υποδέχεται ανοιχτόκαρδα όπως μόνον ένας αγαθός χωριάτης ξέρει να δέχεται. Μας φέρνει και τσικουδιά και αρχίζει:

-Πάει, είναι τα τελευταία μας Χριστούγεννα εδώ. Ύστερα θα αφήσουμε το χωριό μας. Την Άνοιξη εδώ πάνω θάχει βάθος το νερό γύρω στα είκοσι μέτρα. Θέλουν να μας διώξουν. Πώς να φύγουμε που να πάμε;

-Δεν σας δίνουν χρήματα;

-Μας έδωσαν το 60% του Πρωτοδικείου. Θ' αφήσουμε τη γη μας και τα σπιτάκια μας για ένα κομμάτι ψωμί.

-Ναι αλλά το έργο πρέπει να γίνει...

-Και μεις λέμε να γίνει. Χαρίζουμε τον πόνο του ξεριζωμού μας γι' αυτό. Ας μας δώσουν, όμως τη δυνατότητα να κάνουμε και μεις σπιτικό και ένα χτήμα. Εμείς σκεφτόμαστε να κάτσουμε εδώ μέχρι να μας πληρώσουν. Οι άλλοι φύγανε. Άλλοι από δω άλλοι από εκεί. Τώρα κλαίνε την μοίρα τους.

Στο μεταξύ οι άλλοι χωριανοί έχουν «μυριστή» ότι κάποιος ξένος μπήκε στο καφενείο και σιγά – σιγά αρχίζουν και συγκεντρώνονται. Μέσα σ' αυτούς ξεχωρίζω τον γεροντότερο. Είναι ο παππούς του χωριού. Τον λένε Βασίλη Ιωαννίδη. Δεν ήξερε να μου πει πόσο χρονών είναι:

-Εδώ γεννηθήκατε;

Όπως μιλά (μια περίεργη διάλεκτο) είναι δύσκολο να καταλάβω τι λέει. Μέσες άκρες όμως ξεχωρίζω:

-Εγώ είμαι από τους πρώτους που ήρθαμε στο χωριό όταν μας έδιωξαν οι Τούρκοι. Τότενες που μας διώξαν ήρθαμε σ' ένα χωριό, εδώ πιο πάνω, στο Εκμεξίς. Στην αρχή (1923-24) είμαστε στη Σεβάστεια. Από κει μας ξεριζώσαν οι Τούρκοι.

-Πότε ήρθατε στη Νεράϊδα;

-Θαρρώ πως ήταν το 1932 – 1933. Τότε, επειδή στο Εκμεξίς δεν είχε νερό, κατηγορήσαμε και ήρθαμε εδώ. Το κράτος μας είχε δώσει τότε 3.000 δρχ. στον καθένα μας. Αρχίσαμε που λες να χτίζουμε. Πρώτα – πρώτα κάναμε την εκκλησία μας και μετά το σχολείο. Σιγά – σιγά, βοηθώντας ο ένας τον άλλο, κάναμε τα σπιτικά μας.

-Σεις γιατί δεν φεύγετε τώρα;

-Το πονάμε το χωριό μας. Με τα χέρια μας το φκιάσαμε. Εγώ εδώ θέλω ν' αφήσω τα κόκκαλά μου. Αν με διώξουν, ας με διώξουν. Τα λεφτά που παίρνουμε δεν φτάνουν να κάνουμε αυτό που κάναμε εδώ. Δώσαμε το αίμα μας.

Εκείνοι που φύγανε, δεν πήρανε ούτε τα κόκκαλα των δικών τους από το νεκροταφείο. Εμείς, αν μας διώξουν, θα τα πάρουμε μαζί μας όπου πάμε. Πάντως γράφτο. Αν δεν μας δώσουν χρήματα για να κάνουμε σπιτικό και γη δεν φεύγουμε!

-Κι αν πλημμυρίσετε;

-Εμείς εδώ είμαστε πιο ψηλά. Θα περιμένουμε, παρεμβαίνει ένας άλλος παπούς, ο κύρ Ηλίας Γεωργιάδης.

-Κανένας δεν μας φρόντισε. Μόνο όταν παρακαλέσαμε στείλανε φανταράκια και στρώσανε εδώ πιο πάνω το ύψωμα έτσι που αν μας διώξουν να κάνουμε εκεί το σπιτικό μας. Ήρθαν τα φανταράκια μ' ένα γκρέϊντερ και μια μπουλντόζα και τόστρωσαν. Χτίσαμε και το κλησάκι μας και περιμένουμε.

«Ένα σπιτικό»

Και λίγη γη

Σηκώνεται και με πιάνει απ' το χέρι:

-Ελα να στο δείξουμε.

Βγαίνουμε από το καφενείο. Σ' ένα άλλο ύψωμα, πεντακόσια μέτρα περίπου από την Νεράϊδα, είναι ένα εκκλησάκι. Εκεί, πάνω από το υγρό τάφο της Νεράϊδας, θα γίνει η καινούργια Νεράϊδα.

Ο Θύμιος Χρυσοχοειδης, ενώ ανηφορίζουμε όλοι, μου λέει:

-Τον πονάμε τον τόπο μας. Ήθελαν να μας βγάλουν από τώρα. Ζητήσαμε παράταση 6 μήνες επειδής είναι χειμώνας. Λές να μας δώσουν; Τις προάλλες πήγαμε στον πρωθυπουργό που έστειλε, λέει, το αίτημα μας στον υπουργό Βιομηχανίας. Λες να γίνει τίποτα;

Ο γέρο Ιωαννίδης με πιάνει από το μπράτσο:

-Ακου να σε πω. Το έργο δεν τέλειωσε ακόμα και μας διώχνουνε. Ζητάμε μια παράτα και μας λένε «φύγετε γιατί θα πνιγίτε». Καλύτερα να πνιγούμε παρά να φύγουμε. Το έργο να γίνει, γιατί κάνει καλό στην πατρίδα μας. Και εμείς όμως δεν πρέπει έτσι. Μας δίνουν 6.000 δρχ. στο χωράφι. Ο Γιώργος εδώ, παίρνει 70.000 δρχ. Τι θα πρωτοκάνει; Εδώ πέρα έχει και σπίτι και χωράφι.

-Τώρα καλλιεργείται κτήματα;

-Αυτά που μας έμειναν από το ποτάμι. Λίγη γη.

-Αν σας δώσουν αλλού τα χωράφια που έχετε εδώ και ένα σπιτικό θέλετε και χρήματα;

-Όχι. Ας μας δώσουν σπιτικό και γης μονάχα. Όταν όμως, τους λέμε για γη μας απαντάνε «Γη δεν έχουμε».

Ο Κώστας Χατζηϊωαννίδης που είναι εκεί κτηνοτρόφος μου λέει:

«Όταν ζήτησα λεφτά από τον νομάρχη, για να κάμω αλλού τον στάβλο μου, μου είπε:

-να πάρεις τα ζώα σου και να τα πουλήσεις στην Πρέσπα» Το βιός μου να πουλήσω;

-Δεν σου δίνουν λεφτά;

-Ελάχιστα.

«Όσοι έφυγαν,

Τώρα κλαίνε»

Πίσω μας έχουν μαζευτή και λίγες γυναίκες του χωριού. Μουρμουρίζουν. Σημειώνω φράσεις τους:

«Εγώ το σπιτάκι μου δεν το αλλάζω ούτε με ένα μεγάλο διαμέρισμα στη Θεσσαλονίκη»

«Που να πάμε; Πώς να ξεριζωθούμε; Αυτοί που έφυγαν τους παρέσυρε ο πρόεδρος. Τώρα κλαίνει. Τους έχουν ρίξει στο Πλατύ»

«Οποιος θα μας βγάλει να μας μεταλάβει πρώτα. Εδώ η κότα και θέλει το κοτέτσι της. Αμ' εμείς;»

«Μας παραπέταξαν οι Τούρκοι. Είπαμε νάρθουμε στην πατρίδα μας. Αν δεν μας θέλουν, ας μας το πουν να πάμε να πνιγούμε»

4 Είναι οι αγαθές αυτές και άδολες εκρήξεις της Ελληνίδας που δεν μπορεί να καταλάβει την σκοπιμότητα που εξυπηρετεί το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο. Δεν σκέφτεται όμως με το μυαλό της. Σκέφτεται μόνο την καρδιά της και μ' αυτή μιλάει.

Ο Δημητράκης Κρανιδιώτης είναι ένα από τα είκοσι παιδιά που απόμειναν στο σχολείο. Πάει Δευτέρα Δημοτικού. Τώρα που τελείωσε το μάθημα μασουλά δύο μηλαράκια.

-Εσύ θέλεις να φύγεις να πας στη μεγάλη πόλη Δημητράκη;

Μασουλώντας, σκύβει το κεφάλι και απαντά ντροπαλά:

-Εγώ άμα μας διώξουν θα πάω στα ψηλά. Εγώ θα πάω αντάμα με τον φίλο μου τον Νικολάκη.

-Θέλεις, δηλαδή, να φύγεις;

-Ναι. Εδώ δεν έχει αυτά που έχει στην πόλη.

Είναι βέβαιο ότι ο Δημητράκης θα πονέσει λιγότερο απ' όλους.

Φεύγω από την Νεράϊδα.

Κάτω σ' ένα «νησάκι» στον Αλιάκμονα είναι μια μικρή εκκλησούλα της Αγίας Βαρβάρας.

Ο οδηγός του ταξί μου λέει ότι τις προάλλες πήγαν να την γκρεμίσουν γιατί εκεί θα έχει γεμίσει νερό. Ο πρώτος που έπιασε λέει τον κασμά, παράλυσαν τα χέρια του και έχασε την μιλιά του. Σύμπτωση; Ίσως. Μπορεί όμως κάπως έτσι να αρχίζει ένας θρύλος.

Το χιόνι καλύπτει τα πάντα. Καιρού θέλοντος και ΟΣΕ... επιτρέποντος ύστερα από αρκετή ώρα ξεκινώντας από το Πλατύ φθάνεις στην Κοζάνη.

Πιο πάνω είναι ακόμη ένα όμορφο χωριό. Το λένε Νεράϊδα. Θα πνιγεί από τα νερά του υδροηλεκτρικού εργοστασίου Πολυφύτου. Λιγότερο απ' όλους τους Νεραϊδιώτες ίσως να πονέσει ο Δημητράκης...

Απεσταλμένος Περιοδικού "ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ"

Δημοσιογράφος ΑΡΗΣ ΣΚΙΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Δεκέμβριος 1973